

Biznesa augstskola Turība

Iveta Golta

PROMOCIJAS DARBA KOPSAVILKUMS

SYNOPSIS OF THE DOCTORAL THESIS

KARAVĪRA DISCIPLINĀRATBILDĪBA

Soldier's Disciplinary Liability

Studiju programmā Tiesību zinātne

**Izstrādāts zinātniskā doktora grāda iegūšanai
Tiesību zinātnes nozarē
Valststiesību apakšnozarē**

Rīga 2021

Promocijas darbs izstrādāts Biznesa augstskolas Turība Juridiskajā fakultātē laika posmā no 2016. līdz 2021.gadam.

Zinātniskais vadītājs:

Dr. iur.: **Jānis Načisčionis**

Darba recenzenti:

Dr. iur.: **Vitolds Zahars**

Dr. iur.: **Ingrīda Veikša**

Dr. iur.: **Raimundas Kalesnykas**

Promocijas darba aizstāvēšana notiks Biznesa augstskola Turība Tiesību zinātnes nozares promocijas padomes atklātā sēdē **2021. gada 6. oktobrī plkst.14.00** Biznesa augstskola Turība Juridiskajā fakultātē, Rīgā, Graudu ielā 68, C 108 telpā.

Ar promocijas darbu un tā kopsavilkumu var iepazīties Biznesa augstskola Turība bibliotēkā, Rīgā, Graudu ielā 68.

Tiesību zinātnes nozares promocijas padomes priekšsēdētājs:

Dr.iur.: **Jānis Načisčionis**

Tiesību zinātnes nozares promocijas padomes sekretāre:

Dr. iur.: **Ingrīda Veikša**

© Iveta Golta, 2021
© **Biznesa augstskola Turība, 2021**

1. PĒTĪJUMA ZINĀTNISKĀ NOVITĀTE izpaužas tajā, ka autores pētījums ir pirmais tāda apjoma darbs Latvijā, kurā padziļināti izpētot karavīra disciplināratbildības tiesisko regulējumu, ir identificētas tajā esošās problēmas, tai skaitā, tās, kas, liedz karavīram pilnvērtīgas iespējas aizstāvēt sevi visa disciplinārā procesa laikā, arī padomdevēja neesamības dēļ, un ieteikti risinājumi tā uzlabošanai. Pētījumā tiek izmantots ārvalstu tiesiskais regulējums līdzīgu jautājumu risināšanā un ir izstrādāts zinātnisks pamatojums Nacionālo bruņoto spēku katras attiecīgās struktūrvienības īstenotajā disciplinārajā praksē realizējami priekšlikumi. Autore izsaka pieņēmumu, ka Promocijas darba ietvaros atklātie trūkumi un problēmas un izstrādātie risinājumi dos nozīmīgu pienesumu ikviena Latvijas karavīra tiesībām uz aizstāvību visa disciplinārā procesa laikā. Izmantojot pētījumā izteiktās jaunās zinātniskās atziņas, būs iespējams pilnveidot karavīra disciplināratbildības tiesisko regulējumu un **praktiskā pielietojuma** aspektā tas dos iespēju likumdevējam ieviest zinātniski pamatotas tiesību normas.

2. PĒTĪJUMA MĒRĶIS ir izstrādāt zinātniski pamatotus priekšlikumus karavīra disciplināratbildības tiesiskā regulējuma pilnveidošanā.

PĒTĪJUMA UZDEVUMI, lai mērķis tiktu sasniegts, ir sekojoši:

1)Noskaidrot ar karavīra disciplināratbildību saistītos tiesiskos jēdzienus un ar tiem saistīto tiesisko jēdzien saturisko skaidrojumu kopsakarā ar regulējošām tiesību normām, izstrādāt definīcijas; 2)Analizēt un salīdzināt ar karavīra disciplināratbildību saistīto tiesisko regulējumu Latvijā; 3)Analizēt Latvijas un ārvalstu tiesiskās aizsardzības līdzekļus karavīriem pret disciplinārsodiem; 4) Pētīt Latvijas un ārvalstu regulējošās normas, kas palīdz aizsargāt karavīra tiesības disciplinārā procesa ietvaros; 5)Pētīt un analizēt disciplināro praksi Aizsardzības ministrijas Apelācijas komisijas lēmumos; 6)Pētīt juridisko literatūru, judikatūru un tiesu praksi; 7)Izdarīt secinājumus; 8)Ierosināt priekšlikumus esošo karavīru disciplināratbildību regulējošo normatīvo aktu izmaiņām, tos uzlabojot un pilnveidojot.

3. PĒTĪJUMA HIPOTĒZE: nepilnīgs tiesisko aizsardzības līdzekļu regulējums esošajos karavīra disciplināratbildību regulējošos normatīvos aktos, kuros nav iekļauts karavīra padomdevēja institūts un nav ietverts aizliegums pildīt ar karavīra amatu saistītas darbības, prettiesiski izmantojot savu dienesta stāvokli vai nonākot interešu konfliktā, ierobežo karavīra tiesības uz aizstāvību visa disciplinārā procesa laikā, kas kopumā sašaurina Nacionālo bruņoto spēku karavīra tiesību tvērumu disciplināratbildības kontekstā Latvijā. Pētījuma rezultātā promocijas darba autore secina, ka pētījuma hipotēze ir apstiprinājusies.

4. PĒTĪJUMĀ IZMANTOTĀS METODES ir sekojošas: *analītiskā pētniecības metode*, lai noskaidrotu zinātniskās literatūras, tiesību normu, tiesu praksē, judikatūrā un praksē izteikto atziņu saturu. *Salīdzināmā tiesību metode*, lai autore noskaidrotu normatīvā regulējuma īpatnības gan savstarpēji Latvijā, gan tādus ārvalstu – Vācijas, Beļģijas, Nīderlandes un Itālijas

aktuālo tiesību normu aspektus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem Promocijas darba kontekstā. *Vēsturiskā pētniecības metode* izmantota, noskaidrojot karavīra tiesiskā statusa, kurā ietilpst arī disciplināratbildība, ģenēzi, un tā ļauj autorei izprast gan normatīvā regulējuma saturu, gan sniedz tā raksturojumu, kontekstā ar mūsdienām. *Deskriptīvā (aprakstošā) pētniecības metode* pielietota, lai, detalizēti izpētīt karavīra disciplināratbildību, apkopojot informāciju un pamatojoties uz izpētīto, sniegtu skaidrojumu un noteiktu problēmas, tā tiks izmantota, lai izklāstītu karavīra disciplināratbildības institūta būtību un problemātiku, kā arī lai analizētu Apelācijas komisijas praksi, tiesu praksi un judikatūru, arī ieteiktu problēmu risinājumus. *Deduktīvā pētniecības metode* pielietota, lai no plašā teorētisko atziņu klāsta, kas ietverts Apelācijas komisijas lēmumos, izdarītu secinājumus par disciplināro praksi Nacionālajos bruņotajos spēkos. Izmantojot *induktīvo pētniecības metodi*, kur no atsevišķa gadījuma par seržanta A.J. atvaļināšanas no dienesta par valsts noslēpuma normu pārkāpumu analīzes, tiesiskā regulējuma praktiskās īstenošanas kontekstā, tiks atvasināti vispārināti secinājumi un *dogmatiskā pētniecības metode*, kas palīdzēs pareizi izprast karavīra disciplināratbildības normas. Dogmatiskais paņēmiens tiks piemērots, lai iegūtu tiesisko normu juridiskā satura pareizu izpratni un iepazītu būtību un izmantojot šo metodi, tiks veicināta darbā izvirzītā mērķa sasniegšana – uz esošo normu analīzes bāzes izdarīt zinātniski pamatotus secinājumus, kurus varētu izmantot karavīra disciplināratbildības normu pilnveidošanas procesā, pārstrādājot esošās vai izstrādājot jaunas. *Loģiski konstruktīvā pētniecības metode* pielietota secinājumu un priekšlikumu izteikšanai konkrētu autores priekšlikumu formulēšanai.

Pētījumā izmantotas arī sekojošas **tiesību normu interpretācijas metodes**: *gramatiskā*, lai noskaidrotu konkrēto tiesību normu, kas definē “karavīra disciplināratbildības” jēgu no tajā ietvertu vārdu nozīmes un to savstarpējas sakarības viedokļa; *sistēmiskā*, lai noskaidrotu karavīra disciplināratbildības, kas ietilpst speciālā militāro tiesību institūtā, kas ir administratīvo tiesību sastāvdaļa, tiesību normatīvā regulējuma kopsakarības Latvijā. *Vēsturiskā* – noskaidrojot konkrētās tiesību normas mērķi un likumdevēja gribu, ņemot vērā apstākļus, kas bijuši konkrētās interpretējamās normas rašanās pamatā, izpētīt karavīra disciplināratbildību regulējošo normu grozījumus, likumprojektus, izsekojot šo normu attīstības gaitai; *teleoloģiskā*, lai noskaidrotu konkrēto militāro tiesību normu, kas definē “karavīra disciplināratbildības” jēgu un mērķi, izsecinātu vai likumdevēja mērķis sakrīt ar tiesību normu mērķi gan no vēsturiskā, gan mūsdienu skatupunkta.

5. PĒTĪJUMA IEROBEŽOJUMI

Promocijas darbā netiek analizēta disciplinārsodu uzskaites kārtība, kas noteikta MK noteikumu Nr. 947 "Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglamenta" (*Nav spēkā*) un „Militārās disciplināratbildības likuma” normās.

6. DARBA APJOMS UN STRUKTŪRA

Promocijas darba apjoms ir 189 lappuses, un tas ir strukturēts četrās nodaļās ar apakšnodaļām, tajā ir iekļautas 2 tabulas. Darba struktūru veido Ievads, kas atspoguļo izvēlētas tēmas vēsturisko atkāpi, karavīra lomu, nozīmi un vietu militārajā dienestā, sabiedrībā un valsts aizsardzībā, izskaidro militārā dienesta specifiku un militārā dienesta attiecību īpatnības, ņemot vērā apstākļus, ka karavīra disciplinārbildību regulē gan militāro tiesību vispārējie un speciālie avoti, gan arī administratīvo tiesību un administratīvā procesa tiesību normas. Ievadā ir ietverti arī: aktualitāte, iepriekšējo pētījumu koncentrēta analīze, pētījuma objekts un priekšmets, hipotēze, mērķis un uzdevumi, metodes, ierobežojumi, teorētiskā bāze un struktūra, kā arī pētījuma novitāte, darba rezultātu aprobācija un tēzes. Promocijas darba 1.nodaļā autore noskaidro ar karavīra disciplinārbildību saistīto tiesisko jēdzienu un ar tiem saistīto tiesisko jēdzienu saturisko skaidrojumu kopsakarā ar regulējošām tiesību normām, izstrādā „karavīra” definīciju, pēta un analizē karavīra, kā tiesību subjekta, institūtu valsts pārvaldē, Nacionālajos bruņotajos spēkos un valsts dienestā. Izskaidro arī karavīra, kā militāro tiesību subjekta, būtību un saistību ar militāro tiesību priekšmetu, vispārējiem un speciālajiem tiesību avotiem, izstrādā „militāro tiesību” definīciju, kā arī pēta militāro tiesību un administratīvo tiesību mijiedarbību. 2.nodaļā autore pēta karavīra tiesisko statusu un visus tā elementus - karavīra tiesības, ierobežojumus, pienākumus un disciplinārbildību un, izmantojot zinātnisko pētījumu atziņas un tiesisko regulējumu Latvijā un ārvalstīs, skaidro un analizē šos jēdzienus, veic arī „goda” jēdziena saturisko analīzi un vēsturiskās attīstības tendences civilajā un militārajā dzīvē, noskaidro karavīra tiesiskā statusa izcelsmi un transformāciju mūsdienās. 3.nodaļā autore pēta un analizē karavīra disciplinārbildības un disciplinārā procesa, tai skaitā disciplināro procedūru jēdzienus, būtību, teorētisko un tiesisko regulējumu no vēsturiskā un mūsdienu skatupunkta, īpašu uzmanību pievēršot disciplinārlietas ierosināšanas, izskatīšanas un pabeigšanas procedūrām. Autore šeit pēta un analizē arī karavīra disciplinārbildības seku, kas ir disciplinārsods un sodāmība, kā arī disciplinārsoda izpildes teorētiskos un tiesiskos aspektus. Pēdējā – 4.nodaļā autore pēta un analizē Nacionālo bruņoto spēku disciplināro praksi, izmantojot Aizsardzības ministrijas Apelācijas komisijas, kas, saņemot karavīra iesniegumu pēc militārā disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas materiāliem, novērtē Nacionālo bruņoto spēku struktūrvienībā uzliktā disciplinārsoda pamatotību un atbilstību izdarītajam pārkāpumam, lēmumus laika periodā no 2012. gada līdz 2019. gadam, ieskaitot, kā rezultātā karavīram disciplinārsods var tikt atcelts, samazināts vai atstāts spēkā, apstrīdēšanas iesniegumu noraidot. Salīdzinājumam Promocijas darbā autore pēta ārvalstu – Vācijas, Beļģijas, Nīderlandes un Itālijas aktuālo tiesību normu aspektus, kurus uzskata par nozīmīgiem Promocijas darba

kontekstā, kas ļaus ieteikt labāko risinājumu esošo karavīra disciplinārbildību regulējošo tiesību normu uzlabošanā. Noslēgumā apkopoti autores secinājumi un ierosinātie priekšlikumi.

7.PROMOCIJAS DARBA SATURA KONSPEKTĪVS IZKLĀSTS PA NODAĻĀM

1. Tiesību subjekts – karavīrs

Nodaļai ir trīs apakšnodaļas. Vēsturiski pirmais armijas legalizācijas mēģinājums notika 1445. gadā, kad Francijas karalis Čārlzs VII izveidoja *Compagnies d'Ordonnance*, kas pastāvīgi algoja algotņus savas karaļvalsts aizstāvēšanai, un tas valstij piedāvāja bezprecedenta spējīgu un uzticamu spēku, ko vadīja vecākie virsnieki, kurus iecēla tronis un tie bija lojāli monarhijai. Šīs vienības bija atkarīgas no karaļa piegādēm un algas. Pirmie vīrieši, kuri saņēma šīs regulārās algas, tika saukti par *soldats*¹. Mūsdienās karavīrs tiek definēts kā kaujinieks, kurš ir oficiāls pastāvīgās armijas loceklis, kuru sankcionē nacionālā valsts un kuras pakļautībā viņš atrodas, turklāt karavīrs (lat. *miles, militis*²) ir valsts militārpersona³. Latvijā „Militārā dienesta likumā” (turpmāk – *MDL*) ir sniegta karavīra legāļdefinīcija.

Karavīra, kā tiesību subjekta, saistība ar valsts pārvaldi, balstās uz tiesību doktrīnu par Latvijas tiesību sistēmu, no kuras izriet, ka publiskajās tiesībās, pie kurām pieder arī karavīra disciplinārbildību tiesiskais regulējums, jebkurai valsts pārvaldes iestādei ir pienākums pildīt likumu tieši tādā veidā, kādā to nosaka likumdevējs, pie tam neietverot pušu prasmi savākt un iesniegt pierādījumus, kur būtiska loma ir objektīvās izmeklēšanas principam, kā mērķis ir nodrošināt objektīvi pareiza lēmuma pieņemšanu un, kas pamatojas pieņemumā, ka abu pušu – valsts un karavīra – faktiskās iespējas nav vienlīdzīgas, tādējādi pastāvot principiālai administratīvajā procesā iesaistīto pušu nevienlīdzībai⁴. Latvijā vadošā valsts pārvaldes iestāde aizsardzības nozarē ir Aizsardzības ministrija (turpmāk – *AM*). Karavīra, kā tiesību subjekta, vietu un lomu Nacionālajos bruņotajos spēkos (turpmāk – *NBS*), autore pētīja vēsturiskajā un mūsdienu kontekstā, kur *NBS* ir militāro formējumu kopums, ko veido militāri organizēta, apmācīta un apbruņota tautas daļa⁵. *NBS* komandieris, īstenojot savas tiesības, ar 2014. gada 11.jūniju noteica prasību pēc speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam visiem profesionālā dienesta karavīriem un saskaņā ar *MDL*⁶ 2. pantu, militārais dienests ir valsts dienesta veids valsts aizsardzības jomā, kuru pilda karavīrs, un kurš ietver aktīvo dienestu un dienestu *NBS* rezervē, bet aktīvais dienests nozīmē militārā dienesta tiešu izpildi karavīra statusā, kas sevī

¹ Varin, C. (2014). *Mercenaries, Hybrid Armies and National Security: Private Soldiers and the State in the 21st Century*. New York: Routledge, pp.29. - 30.

² *The Latin Dictionary* (2013). Iegūts 19.10.2020. no <http://latindictionary.wikidot.com/noun:miles>

³ Dubure, V., Fogels, A., Fridrihsons, I., Indulēns, G., Krastiņš, I. u.c. (1998). *Juridisko terminu vārdnīca*. Rīga: Nordik, 106. lpp.

⁴ Autoru kolektīvs. (2008). *Administratīvais process tiesā*. Briede J. (red.). Rīga: Latvijas Vēstnesis, 262.lpp.

⁵ Nacionālo bruņoto spēku likums. Pieņemts 04.11.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis 388/389, 24.11.1999. Pēdējie grozījumi 03.10.2019., 2. panta pirmā daļa.

⁶ Militārā dienesta likums. Pieņemts 30.05.2002. Publicēts: Latvijas Vēstnesis 91, 18.06.2002. Pēdējie grozījumi 03.10.2019.

ietver profesionālo dienestu, militārā dienesta tiešu izpildi mobilizācijas gadījumā un rezerves karavīru militārās mācības. Autore pētot karavīra, kā tiesību subjektu valsts dienestā, noskaidroja, ka valsts dienesta termina jēga ir saistāma ar juridiskajā literatūrā skaidroto profesionālo darbību, lai nodrošinātu valsts iestāžu pilnvaru izpildi⁷ un karavīri, kā valsts dienestā ietilpstošas personas, atrodas gan īpašās attiecībās ar valsti, gan pakļautības attiecībās, respektīvi, šo personu tiesības ir ierobežotas un tām ir uzlikti īpaši pienākumi regulējošos normatīvajos aktos, tai skaitā, militāro tiesību avotos. Autore izstrādāja izsmeļošu un mūsdienām atbilstošu „karavīra” definīcija, ar ko varētu aizstāt legāldefinīciju, kas sniegta *MDL 2.panta* piektajā punktā.

Militāro tiesību jēdzienam uz šo brīdi ir vairāki skaidrojumi, bet definīcija nav izveidota. Militāro tiesību sistēma ir jāsaprot kā sabiedriskās attiecības, kas veidojas valsts militārajā darbībā, tā sastāv no atsevišķām sabiedrisko attiecību grupām, kuras noris dažādās valsts militārās darbības sfērās un iedalās četrās grupās⁸. Militāro tiesību priekšmets norāda, uz kādu sabiedrisko attiecību grupu tiek virzīta tiesību normas ietekme⁹. Pie militāro tiesību avotiem, pieder karavīriem saistošie spēkā esošie vispārējie tiesiskie, piemēram, likumu un reglamentu, kā arī speciālā regulējuma - nolikumu, instrukciju, noteikumu, norādījumu, pavēļu un rīkojumu normas, un nodaļā tiek sniegtas to definīcijas un skaidrojumi. Izskatot jautājumus, kas saistīti ar karavīra disciplinārbildību, ir piemērojamas gan militāro tiesību normas, gan administratīvo tiesību normas, gan administratīvā procesa tiesību normas. Militārajām tiesībām, tāpat kā administratīvajām tiesībām ir kopīgi tiesību principi. Šobrīd Latvijā pastāv speciāls - militāro tiesību institūts, kā administratīvo tiesību sastāvdaļa, kas nodrošina tiesiskās aizsardzības līdzekļus pret karavīra disciplinārsodiem gan militārajā hierarhijā, gan administratīvajā tiesā, līdzīgi kā ārvalstu disciplinārajā praksē, piemēram, Itālijā¹⁰. Autoresprāt, Latvijas tiesību sistēmā nav jārada jauna – militāro tiesību nozare, jo, pirmkārt, esošās tiesību normas pašlaik jau ir maksimāli noregulējušas tiesiskās attiecības, kurās, gan, ir konstatējami daži trūkumi, ko būtu iespējams izlabot esošās militāro tiesību sistēmas ietvaros grozot regulējošos normatīvos aktus un otrkārt, Latvijas tiesu sistēmā nav iekļauta specializēta – Militārā tiesa. Autore izstrādāja „Militāro tiesību” definīciju, kas iekļaujama *MDL 2.panta* pirmajā punktā.

---

⁷ Ильясков, С.Г. (1996). *Государственная служба в органах внутренних дел*. Москва: Право и закон, С.7.

⁸ Lubgāns, V. (2003). Militāro tiesību jēdziens un tiesību avoti. *Jurista Vārds* Nr.24 (282), 1.,4.-5. lpp.

⁹Turpat, 1.,4.-5. lpp.

¹⁰ Militārās disciplīnas noteikumi (Itālija). Regolamentoo di disciplina militare (RDM). Pieņemts 18. 07.1986.

Publicēts Oficiālajā Vēstnesī Nr. 545. 72.punkts. Iegūts 27.04.2020.

no http://www.difesa.it/Giustizia_Militare/Legislazione/Regolamenti/Pagine/Approvazione_delleregolamentodidisciplinamilitare.aspx

2. Karavīra tiesiskais statuss

Nodaļai ir divas apakšnodaļas. Tiesiskais statuss ir likuma normas, kas nosaka personas juridiski fiksētu stāvokli attiecīgā laikā un vietā, bet karavīra statuss¹¹ ir karavīra tiesiskais stāvoklis, pildot aktīvo dienestu. Autore, pētot Latvijas karavīra tiesiskā statusa elementu – tiesību, ierobežojumu, pienākumu, disciplināratbildības un goda - jēdzienus, būtību un lomu tajā pievēršas jurista Pētera Kušnera, kurš pētījis tiesiskā statusa problemātiku militārpersonām Latvijā, atziņām, par to, ka militārpersonu, tāpat kā citas sabiedrības grupu – ierēdņu, policistu, tiesnešu, prokuroru vai ieslodzīto, tiesiskā statusa precīza definēšana ir būtiska, lai noteiktu un izprastu minēto personu tiesības, pienākumus un atbildību, norādot, ka militārpersonu tiesiskais stāvoklis tiek iegūts ar personas iekļaušanu tiesību regulēšanas sfērā, kas saistīta ar militārā dienesta izpildi. Tādējādi, militārpersonām iegūstot īpašu tiesisko stāvokli – statusu un, analizējot aktīvā dienesta karavīra tiesisko statusu Kušners norāda uz karavīra legāldefinīciju, kas dota *MDL*, kur noteikts, ka karavīrs ir Latvijas pilsonis, kas pilda aktīvo dienestu un kam piešķirta militārā dienesta pakāpe¹². Autore, kopumā piekrītot jurista Kušnera secinājumiem par to, ka karavīru tiesiskais statuss ir saistāms ar speciālu personai piederošu tiesību realizāciju, tai skaitā, tiesībām uz sociālajām garantijām un izdienas pensiju; pienākumu pildīšanu jeb militārā dienesta izpildi; personas likumisko interešu aizsardzību un disciplināratbildību¹³, savā iepriekšējā pētījumā¹⁴ tomēr uzskatīja par nepieciešamu tos precizēt, respektīvi, ka karavīra tiesiskais statuss ir saistāms ne tikai ar speciālu personai piederošu tiesību realizāciju, pienākumu pildīšanu, personas likumisko interešu aizsardzību, bet arī ar disciplināratbildību, kad karavīrs, iespējams, pārkāpis militāro disciplīnu, kā rezultātā tiek ierosināta disciplinārlieta un seko speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam anulēšana, kas viennozīmīgi noved pie atvaļināšanas no dienesta, kad disciplināratbildības iestāšanos varētu uzskatīt par galveno karavīra tiesiskā statusa zaudēšanas cēloni, kas notiek pret karavīra gribu. Autore uzsverot karavīru īpašā darba, kas ietver arī tā personīgo pašizliedzību un ziedošanos, nozīmi Latvijas un tās sabiedrības labā, nodaļā, lai rastu katra karavīra tiesiskā statusa elementa izpratni, padziļināti pievēršas - karavīra tiesību, ierobežojumu, pienākumu, disciplināratbildības, arī goda, teorētiskā un tiesiskā raksturojuma analīzei. No kā izriet, ka Latvijas Republikā karavīri pilda valsts dienestu valsts aizsardzības jomā un karavīra tiesiskais statuss ir tiesības, ko garantē valsts, likumā noteiktie pienākumi un gods, kā militāri ētiska prasība, ierobežojumi un

¹¹ Militārā dienesta likums. Pieņemts 30.05.2002. Publicēts: Latvijas Vēstnesis 91, 18.06.2002.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs, 14,25.07.2002. Pēdējie grozījumi 03.10.2019. 2. panta 6 punkts.

¹² Likums par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā. Pieņemts 25.04.2002. Publicēts: Latvijas Vēstnesis 09. 05. 2002, Nr.69 (2644). Pēdējie grozījumi 31.10.2019. 4. panta pirmās daļas 22. punkts.

¹³ Kušners, P. (2013). Militārpersonas tiesiskā statusa regulējuma problemātika Latvijā un ārvalstīs. *Juridiskā Zinātne*. Nr.4, 101.-110. lpp.

¹⁴ Golta, I. (2016). Karavīra un tā tiesiskā statusa jēdziens un būtība. Biznesa augstskolas Turība rakstu krājums. XVII Starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Konkurētspējīgi uzņēmumi konkurētspējīgā valstī”, 71.-80.lpp.

disciplinārbildība un mūsdienās to regulē gan militāro tiesību, gan administratīvo tiesību un administratīvā procesa tiesību normas. Turklāt, izprotot disciplinārbildības būtisko lomu karavīra tiesiskajā statusā, autore veica padziļinātu pētījumu par karavīra tiesiskā statusa ģenēzi Latvijas teritorijā¹⁵ secinot, ka Zviedrijas Kara artikulu teksts ietver sevī karavīru tiesības, pienākumus, kuros ietilpst arī gods, kā militāri ētiska prasība, atbildību (kriminālu un disciplināru) un sodu, tādējādi, konkrētajā vēstures tiesību avotā ir ietverti visi karavīra tiesiskā statusa elementi mūsdienu izpratnē un to var uzskatīt par šo tiesību izcelsmes avotu Latvijas teritorijā.

3. Karavīra disciplinārbildība un disciplinārais process

Nodaļā ir trīs apakšnodaļas. Disciplinārbildība [*disciplinary responsibility*] tiek definēta arī kā karavīra atbildība par militārās disciplīnas pārkāpumiem¹⁶. Juridiskajā literatūrā tiek norādīts, kaut arī disciplinārpārkāpums un disciplinārsods būtiski atšķiras no krimināltiesībām, disciplinārbildības regulējums vēsturiski esot radies un balstās uz vispārējiem sodu tiesību principiem¹⁷. Autore pievienojas Latvijas tiesībzinātnieku atziņām par to, ka disciplinārsodu piemērošanā jāievēro sodu tiesībām kopīgi principi, kuri vispilnīgāk ir izstrādāti krimināltiesību apakšnozarē¹⁸ un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas¹⁹ 6. panta normā, kas nosaka personas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, un secina, ka arī karavīram piemīt no šī panta izrietošās tiesības. Disciplinārpārkāpumi, pēc analogijas ar tām administratīvo tiesību jomām, kas sevī ietver sodīšanu, ir skatāmi līdzīgi kā krimināllietas, pēc tiem pašiem principiem un pierādījumu standartiem²⁰, kā to atzīst Eiropas Cilvēktiesību tiesa²¹. Lai iestātos disciplinārbildība, katrā konkrētajā gadījumā konkrētajos apstākļos ir jākonstatē karavīra vainojama prettiesiska rīcība, kas ir cēloniskā sakarā konkrētiem NBS radītajiem zaudējumiem vai kaitējumam un, veicot nelielu atkāpi karavīra disciplinārbildības vēsturiskajā tiesiskajā

¹⁵Golta, I. (2016). Karavīra tiesiskais statuss Zviedrijas Kara artīkulos Latvijas teritorijā. V starptautiskās zinātniskās konferences „Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā: ekonomiski - politisko un tiesisko attiecību aktuālās problēmas” rakstu krājums, 372.-376. lpp.

¹⁶Justs, F.(2008). *Militāro jēdzienu skaidrojošā vārdnīca ar pamatterminu tulkojumu angļu valodā 15300 terminu un vārdkopu*. Rīga: Avots, 202.lpp.

¹⁷Turpat, 195. lpp.

¹⁸Briede, J., Danovskis, E., Kovaļevska, A.(2016). *Administratīvās tiesības. Mācību grāmata*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 195. lpp.

¹⁹ Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīta Romā 04.11.1950. Latvija pievienojusies ar 04.06.1997. likumu „Par 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās 1., 2., 4., 7. un 11. protokolu.”. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 143/144, 13.06.1997.

²⁰Golts, E.(2018). Juridiskais pieņēmums kā pierādīšanas pienākuma pārceļšanas pamats. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr. 3/2018, 121.lpp.

²¹ Eiropas Cilvēktiesību tiesas lieta. *Västberga Taxi Aktiebolag and Vulic v. Sweden*, 2002, sprieduma 74. punkts.

regulējumā, autore šajā kontekstā pēta 1930. gada „Likuma par dienesta gaitu armijā un flotē”²², 1933. gada Sodu likuma²³ un 1937. gada „Kaŗa disciplīnas reglamenta”²⁴ normas.

Autore norāda, ka likumdevējam ir jānodrošina ikviena karavīra juridiskā aizsardzība un tiesiskie instrumenti tās īstenošanā. Tiesībzinātniece, Dr.iur. Jautrīte Briede pētot un iztulkojot divu Eiropas Padomes dokumentu - Eiropas Padomes 1977. gada 28. septembra rezolūciju Nr.(77)31 ”Par indivīdu aizsardzību attiecībā uz valsts pārvaldes izdotajiem aktiem” un Eiropas Padomes 1980. gada 11. marta rekomendācijas Nr.(80)2 „Par diskrētās varas izmantošanu valsts pārvaldē”²⁵ ietekmi uz Latvijas administratīvi procesuālo tiesību normu jaunradi un administratīvo praksi, norādīja, ka abi minētie dokumenti ietver vispārējos administratīvi procesuālos principus - tiesības būt uzklautam, tiesības uz informāciju, tiesības uz tiesisko palīdzību un juridisko konsultāciju, pamatojuma izskaidrošana un informēšana par pārsūdzības iespējām²⁶, kas izriet no Eiropas Padomes statūtiem²⁷ un Latvija, kā Eiropas Padomes dalībvalsts, ir piekritusi tos ievērot²⁸.

Tiesības uz aizstāvību ietver divus elementus: pirmkārt, personas tiesības sevi aizstāvēt, respektīvi, tiesības zināt, kāda pārkāpuma izdarīšanā to tur aizdomās, un arī tiesības izvēlēties savu aizstāvības pozīciju; otrkārt, personas tiesības realizēt aizstāvību ar pārstāvja starpniecību vai aizstāvja līdzdalību²⁹. Tādējādi, ja karavīrs vēlas izdot pilnvaru pārstāvim par savu tiesību aizstāvēšanu, tas ir maksas pakalpojums, jo visticamāk, pārstāvis viņam uzticēto karavīra uzdevumu nepildīs *pro bono* jeb bez maksas³⁰.

Pētot pārstāvja institūtu militārajā dienestā, autore īpašu uzmanību pievērš Nīderlandes Militārā disciplinārlikuma (*Wet militair tuchtrecht (WMT)*) normām, kuras regulē Padomdevēja institūtu³¹, un kur karavīrs drīkst izvēlēties savu padomdevēju arī no militārā un civildienesta

---

²²Likums par dienesta gaitu armijā un flotē. Likumkrājuma izvilks par laiku no 1919. g. līdz 1934. g. 15. maijam (Lik.kr.1919. g.1-1934. g.130) (1939), Rīga: Tieslietu ministrijas Kodifikācijas departamenta izdevums, 539.lpp.

²³Sodu likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī alfabētisko un citiem rādītājiem. (1934). Mīncis, P., Ehlerss,H., Jakobi,P., Lauva, J.(sast.). Neoficiāls izdevums. Rīgā, 111. pants, 45.lpp.

²⁴Zavertkins,G.(1931). *Kas jāzina katram jaunkareivim? (Jaunkareivja rokas grāmata)*. Ceturtais pārlabots izdevums. Rīga: iespiests Armijas spiestuvē. Neoficiāls izdevums., 35.lpp.

²⁵STENOGRAMMA Satversmes tiesas sēde lietā Nr.04-02(99) “Par Ministru kabineta 1997. gada 21. janvāra noteikumu Nr.46 “Noteikumi par vadības līgumiem” atbilstību 1998. gada 20. novembra likumam “Informācijas atklātības likums”,14.lpp. Iegūts 03.11.2020. no https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/04-0299_Stenogramma.pdf

²⁶Turpat, 25. lpp.

²⁷Briede, J.(1998). Latvijas administratīvi procesuālās normas Eiropas Padomes dokumentu kontekstā. Procesuālais taisnīgums: *LU zinātniskie raksti / Prof. U. Krastiņa redakcijā*, 20. - 60. lpp.

²⁸Turpat, 22. lpp.

²⁹ Autoru kolektīvs. (2012). *Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi*. Danovska, E., Kūtris, G. (zin.red.). Rīga: Tiesu namu aģentūra,162.-163.lpp.

³⁰ Kane, S. (2021). Pro bono likuma definīcija. Iegūts 23.03.2021. no <https://lv.chalized.com/pro-bono-likuma-definicija/>

³¹ Militārais disciplinārlikums (Nīderlande), *Wet militair tuchtrecht (WMT)*. Valsts likums. Pieņemts 14.06.1990. Pēdējie grozījumi 01.04.2020., 56. panta pirmā daļa. Iegūts 05.11.2020. no <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004788/2020-04-01#HoofdstukV>

ierēdņu loka³². Latvijā, *MDL* 10. panta trešās daļa nosaka, ka karavīriem ir tiesības katrā vienībā no sava vidus izvirzīt pārstāvi karavīru interešu aizstāvēšanai³³, bet Reglamenta Nr.14-REGL "Apelācijas komisijas darba reglaments" (turpmāk - *AKDR*) normās noteikts, ka Apelācijas komisijas (turpmāk - *AK*) sēdē lietas dalībnieks var piedalīties ar pārstāvja palīdzību vai starpniecību³⁴, tādējādi secināms, ka karavīra pārstāvis disciplināratbildības kontekstā karavīra aizstāvību var sākt realizēt tikai apelācijas stadijā, nevis no disciplinārlietas ierosināšanas brīža, kas būtu karavīra interesēs. Un, lai to novērstu, autoresprāt, karavīra tiesību aizstāvību kā karavīra padomdevējs visa disciplinārā procesa ietvaros bez maksas varētu realizēt kāda no *AM* Ģenerālinspekcijas (turpmāk - *ĢI*) amatpersonām, kā dēļ ir nepieciešams 2010. gada 5. janvāra *AM* Reglamenta Nr.1REGL „Audita un inspekcijas departamenta nolikuma” 25.14. punktu papildināt ar apakšpunktu, nosakot *ĢI* uzdevumu - piedalīties visā disciplinārā procesa laikā kā padomdevējam, kas realizē karavīra aizstāvību kā pārstāvis.

Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglamenta (turpmāk - *KZMDR*), kas bija spēkā līdz 01.12.2020.gadam un *MDL*, kur bija norādīti disciplinārsodu veidi, tāpat Militārās disciplināratbildības likuma (turpmāk - *MIDIL*), kas ir spēkā no 01.12.2020.gada, kurā disciplinārsodu veidi ir ietverti, nosaka, ka disciplinārajā procesā ir veicamas sekojošas ar to saistītas disciplinārās procedūras: militārās disciplīnas pārkāpumu izskatīšana, izmeklēšana, disciplinārsodu uzlikšana un izpilde, un katrai no šīm procedūrām ir reglamentēta tās norises kārtība, ko, savukārt, var iedalīt trīs sastāvdaļās: pirmā ir disciplinārlietas ierosināšana; otrā - disciplinārlietas izskatīšana, bet trešā ir disciplinārlietas pabeigšana, turklāt, karavīra disciplinārā procesā pastāv princips, ka pierādīšanas smagums gulstas uz to, kas apgalvo, bet nevis uz to, kas noliedz (*Ei incumbit probatio, qui dicit, non qui negat*)³⁵.

Disciplinārā procesa laikā arī *NBS* struktūrvienības darbībai vienmēr jābūt juridiski attaisnojama, ko rod izdarot racionālus apsvērumus un tās, galvenais uzdevums administratīvajā procesā ir tai noteikto kompetenču ietvaros nodrošināt tiesību normu, tiesisku, efektīvu un precīzu piemērošanu, kā arī pieņemt atbilstošus lēmumus objektīvi noskaidrojot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus³⁶. Dienesta izmeklēšanas un vēl vairāk dienesta izmeklēšanas atzinuma sastādīšanas laikā, lai taisnīgi izšķirtu tiesiski nozīmīgu dzīves gadījumu, būtiski ir atrast nepieciešamo un piemērojamo tiesību aktu bāzi. Bet, lai attiecīgās normas pareizi piemērotu, tās

³² Militārais disciplinārlikums (Nīderlande), Wet militair tuchtrecht (WMT). Valsts likums. Pieņemts 14.06.1990. Pēdējie grozījumi 01.04.2020., 57. panta pirmā daļa. Iegūts 05.11.2020. no <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004788/2020-04-01#HoofdstukV>.

³³ Militārā dienesta likums. Pieņemts 30.05.2002. Publicēts: Latvijas Vēstnesis 91, 18.06.2002. Pēdējie grozījumi 03.10.2019., 10. panta trešā daļa.

³⁴ Reglaments Nr.14-REGL "Apelācijas komisijas darba reglaments". Pieņemts 11.09.2011. Aizsardzības ministrija. Nepublicēts materiāls. Pēdējie grozījumi 31.01.2012., 41. punkts.

³⁵ Jakubaņecs, V. (2006). *Tiesiskā apziņa*. Ceturtais papildinātais izdevums. Rīga: P&K, 59. lpp.

³⁶ Baltais, M. (2005). Iestādes rīcības brīvība un lietderības apsvērumi. *Jurista Vārds*. Nr. 18 (373), 7.- 13.lpp.

ir jāsaprot, ir jāizprot arī piemērojamo (vai nepiemērojamo) tiesību normu jēga, kad izpratne par tiesību normas jēgu un pārliecība par tās piemērotību izšķiramajam dzīves gadījumam var rasties tiesību normas iztulkošanas rezultātā, jo tikai veicot iepriekšminēto juridiskās analīzes darbu, izmantojot spēkā esošo tiesību normu bāzi, tiesību piemērotājs nonāk pie secinājuma kā izšķiramais dzīves gadījums atrisināms. Turklāt, tiesību normu iztulkošanai jānotiek tikai tiesību teksta robežās, tam nekas nevar tikt pielikts klāt un nekas noņemts nost, bet praksē tomēr ir sastopami gadījumi, kad tiesību norma tiek nepareizi iztulkota, kas noved pie izšķiramā dzīves gadījumu netaisnīga risinājuma³⁷.

Disciplinārās atbildības sekas, pirmkārt, ir disciplinārsods jeb no dienesta attiecībām izrietošo tiesību samazināšana un otrkārt, disciplinārā sodāmība, kas ir laikā ierobežotas un tiesību normās noteiktas tiesiskas sekas, kuras pieļauj turpmākajās tiesiskajās attiecībās ar karavīru izmantot faktu, ka karavīrs ir disciplināri sodīts³⁸. Disciplinārsodi regulējošās *MDL* un *MIDIL* normās tiek norādīti secībā, sākot ar vieglāko - ar rājienu, un beidzot ar smagāko - atbrīvošanu no dienesta pirms termiņa. Bet, disciplināro sodāmību regulē *MIDIL* 25. panta³⁹ normas.

Analoģiski, tāpat kā *KZMDR* normās tika regulēts, arī *MIDIL* nosaka, ka gadījumā, ja karavīrs iesniedzis iesniegumu *AK*, disciplinārsoda izpilde tiek apturēta līdz *AK* lēmuma pieņemšanai⁴⁰. *AK* izskata karavīra iesniegumu par disciplinārsoda apstrīdēšanu pamatojoties uz *AKDR* normu par piekritību, izvērtējot uzliktā disciplinārsoda pamatotību un atbilstību izdarītajam pārkāpumam⁴¹ un *AKDR* noteikts, ka tikai *AK* sēdē lietas dalībnieks jeb iesniegumu par disciplinārsoda apstrīdēšanu iesniegušais karavīrs var piedalīties ar pārstāvja palīdzību vai starpniecību, bet ne iepriekšējā - *KZMDR* normatīvajā regulējumā, ne esošā - *MIDIL* regulējumā nav iekļauta norma par karavīra tiesībām realizēt aizstāvību ar pārstāvja starpniecību visa disciplinārā procesa laikā, kas karavīram liedz pilnvērtīgu iespēju aizstāvēt sevi, tādējādi sašaurinot karavīra tiesību tvērumu disciplināratbildības kontekstā. Autoresprāt, ir jāpapildina *MIDIL* 18. panta "Militārās disciplīnas pārkāpumu izskatīšana" otrā daļā ar papildteikumu par to, ka dienesta izmeklēšanas ierosināšanas gadījumā komandierim (priekšniekam) ir pienākums pieaicināt „karavīra padomdevēju”, kas realizē karavīra aizstāvību visā disciplinārā procesa laikā, kā pārstāvis.

³⁷Zeitmanis, M.(2004). Tiesību normu iztulkošanas un tiesību tālākveidošanas robežšķirtnes problēmas(1). *Likums un Tiesības*. Nr.5 (57), 153. - 155.lpp.

³⁸ Briede, J., Danovskis, E., Kovaļevska, A.(2016). *Administratīvās tiesības. Mācību grāmata*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 197.lpp.

³⁹ Militārās disciplināratbildības likums. Pieņemts 05.11.2020. Publicēts: Latvijas Vēstnesis 223, 17.11.2020. Grozījumu nav. 25. pants.. Iegūts 02.02.2021 <https://likumi.lv/ta/id/318749-militaras-disciplinaratbildibas-likums>

⁴⁰ Turpat, 25. panta trešā daļa.

⁴¹Reglaments Nr.14-REGL "Apelācijas komisijas darba reglaments". Pieņemts 11.09.2011. Aizsardzības ministrija. Pēdējie grozījumi 31.01.2012., 15. punkts. Nav publicēts.

Tādējādi katra *NBS* struktūrvienība ikdienā ilgstošā laika periodā, realizējot disciplināro procesu un ar to saistītas disciplinārās procedūras - militārās disciplīnas pārkāpumu izskatīšanu, izmeklēšanu, disciplinārsodu uzlikšanu un izpildi, veido katra savu praksi, ko var nosaukt par disciplināro praksi.

4. Karavīra disciplinārā prakse

Nodaļā ir 4 apakšnodaļas. Disciplinārā prakse ir bruņotajos spēkos izveidojusies karavīru apbalvošanas un disciplinārsodu lietošanas sistēma, kas paredzēta, lai sekmētu viņu audzināšanu un militārās disciplīnas, kas balstās uz likumu un militāro reglamentu punktuālu izpildi, nostiprināšanu⁴². Nodaļas ietvaros autore veica 47 *AK* lēmumu (turpmāk – *AK Lēmumi*) kas, saņemot karavīra iesniegumu pēc militārā disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas materiāliem, novērtē *NBS* struktūrvienībā uzliktā disciplinārsoda pamatotību un atbilstību izdarītajam pārkāpumam, analīzi un secina, ka laika periodā no 2012. gada - 2019. gadam ieskaitot, ar disciplinārsodiem sodītiem kopā 1254 karavīriem, piemēroto disciplinārsodu *AK* ir pārsūdzējuši 47 karavīri, no kuru iesniegumiem *AK* ir apmierinājusi un disciplinārsodus atcēlusi 16 karavīriem, 4 karavīriem disciplinārsodi ir samazināti uz vieglāku, tādējādi, iesniegumi ir apmierināti daļēji, 1 karavīram iesniegums atstāts bez izskatīšanas, bet 26 karavīru iesniegumi tika noraidīti un no tiem 13 karavīri disciplināri tika sodīti ar rājienu, 4 karavīri ar disciplinārsodu – brīdinājumu par neatbilstību ieņemamajam amatam, 1 karavīram, kā disciplinārsods tika noteikta mēnešalgas samazināšana par 20% uz 6 mēnešiem, 1 karavīrs tika disciplināri sodīts norīkojot ārpuskārtas norīkojumā vienu reizi un septiņi karavīri tika atvaļināti no dienesta pirms noteiktā laika. *AK* sēdēs ir piedalījušies trīs pārstāvji karavīra pusē un viens – soda uzlicēja pusē. Astoņi karavīri *AK* noraidītos iesniegumus pārsūdzējuši Administratīvajā tiesā, kur visos gadījumos tie atstāti spēkā.

Autoresprāt, fakts, ka tikai trijās no četrdesmit septiņām *AK* sēdēm ir piedalījies karavīra pārstāvis, vēlreiz apstiprina tās izteikto apgalvojumu par to, ka karavīrs jau no paša dienesta izmeklēšanas ierosināšanas brīža nevar sevi pienācīgi aizstāvēt, jo viņš pēc būtības nezina savas tiesības un pienākumus ne pret viņu sāktā disciplinārā procesa, ne no tā izrietošo procedūru laikā. Karavīrs visā disciplinārā procesa laikā atrodas pakļautības stāvoklī, viņš nevar/nespēj norādīt uz interešu konfliktu, nesaprot, vai pareizi tiek kvalificētas viņa darbības un pierādīta viņa vaina, kā arī neizprot uzliktā disciplinārsoda sekas. Autore pārliecinājās, ka nav izslēgti gadījumi, ka dažādu iemeslu (pierunājot, draudot vai ar viltu) dēļ karavīrs nemaz nesniedz iesniegumu *AK*, jo neapzinās *NBS* struktūrvienībā izdarītās dienesta izmeklēšanas un dienesta izmeklēšanas atzinuma dēļ uzliktā disciplinārsoda nepārsūdzēšanas sekas. No *AK Lēmumiem* ir

---

⁴² Justs, F.(2008). *Militāro jēdzienu skaidrojošā vārdnīca ar pamatterminu tulkojumu angļu valodā 15300 terminu un vārdkopu*. Rīga: Avots,203 lpp.

izsecināms, ka lielai daļai jeb pusei karavīru viņu apstrīdēšanas iesniegumi tiek apmierināti un disciplinārsodi atcelti, par ko, savukārt, domājams, nav ieinteresētas disciplinārsodu uzlikušās *NBS* struktūrvienības amatpersonas, tāpēc karavīram padomdevēja palīdzība ir nepieciešama jau no disciplinārā procesa ierosināšanas brīža, respektīvi, karavīra padomdevējam, kā pārstāvim, ir jābūt klātesošam visa disciplinārā procesa laikā, pie tam, bez maksas.

Autore, attiecībā uz augstāk minētiem *AK Lēmumiem*, secina, ka tā pārbaudot gan faktiskos, gan tiesiskos aspektus karavīru disciplinārbildības kontekstā, tai skaitā arī, dienesta izmeklēšanas veicēju kompetenci, dienesta izmeklēšanas atzinumu saturu un tajos piemērotās tiesību normas, savos lēmumos, ar kuriem karavīru iesniegumi par disciplinārsoda apstrīdēšanu tiek apmierināti pilnībā, vai daļēji, pārsvarā norāda uz to, ka dienesta izmeklēšanā tiek izmantoti nepārbaudīti un nepierādīti fakti, disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas materiālos nav norādes uz tiešu cēloņsakarību starp karavīra darbībām vai bezdarbības izpausmēm, kas būtu atzīstamas par disciplīnas pārkāpumu, kā arī *NBS* struktūrvienību disciplinārajā praksē netiek izdarīta vispār vai tiek izdarīta disciplinārā pārkāpuma nepareiza juridiskā kvalifikācija vai nepareiza tiesību normu piemērošana, arī interešu konflikts.

Jaunajā *MIDIL* regulējumā ir noteikts aizliegums veikt dienesta izmeklēšanu tai amatpersonai, kurai konkrētajā militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšanas lietā rodas vai var rasties interešu konflikts⁴³. Bet, *MIDIL* 19. panta sestajā daļā⁴⁴ ir noteikta norma par to, ka, ja pastāv apstākļi, kas izmeklēšanas veicējam liedz veikt dienesta izmeklēšanu, izmeklēšanas veicējam ir pienākums iesniegt pamatotu ziņojumu komandierim (priekšniekam). Tomēr, autore norāda, ka joprojām, *MDL* 15. panta pirmās daļas 4.punkta⁴⁵ redakcija, nosakot aizliegumu karavīram piedalīties personiski vai ar citas personas starpniecību darījumos, kurus noslēdzot, vai izpildot viņš var prettiesiski izmantot savu dienesta stāvokli vai nonākt interešu konfliktā, viennozīmīgi nenorāda uz interešu konflikta nepieļaujamību, pildot ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības un šāds regulējums, autoresprāt ir uzskatāms par nepareizu un nekavējoties novēršamu. Autore ir pārliecinājusies par to, ka karavīrs joprojām ir juridiski neaizsargāts visā dienesta izmeklēšanas procesa laikā, jo viņa rīcībā nav tiesisku instrumentu, kā pilnībā novērst tā iznākumā ieinteresētu personu iekļaušanu dienesta izmeklēšanas komisijā, tādā veidā aizsargājot savas tiesības, bet viņam atliek vien paļauties uz vienības komandiera un dienesta izmeklēšanas komisijas locekļu godaprātu, tostarp, arī viņa vainas militārās disciplīnas pārkāpuma pierādīšanā dienesta izmeklēšanas ietvaros, ņemot vērā, ka karavīram bez ierunām ir jāpilda komandiera

⁴³ Militārās disciplinārbildības likums. Pieņemts 05.11.2020. Publicēts: Latvijas Vēstnesis 223, 17.11.2020. Grozījumu nav. 19. panta pirmās daļas 4.punkts. Iegūts 02.02.2021 <https://likumi.lv/ta/id/318749-militaras-disciplinaratbildibas-likums>

⁴⁴ Turpat, 19. panta sestā daļa.

⁴⁵ Militārā dienesta likums. Pieņemts 30.05.2002. Publicēts: Latvijas Vēstnesis 91, 18.06.2002. Pēdējie grozījumi 03.10.2019., 15. panta pirmās daļas 4.punkts.

(priekšnieka) likumīgās pavēles, saskaņā ar *MDL* 7.panta otrās daļas normu. Autore, uzskatot, ka augstākminētie trūkumi esošajā tiesiskajā regulējumā disciplinārbildības kontekstā rada karavīram būtisku tiesību aizskārumu arī pēc *MIDIL* stāšanās spēkā, un, lai to novērstu, ierosina izdarīt grozījumus divās tiesību normās - *MDL* un „Militārā dienesta iekārtas reglamentā”, kas nosaka karavīru vispārīgos pienākumus, amatpersonu pienākumus, karavīru savstarpējās attiecības, aktīvā dienesta izpildes kārtību un vienību (apakšvienību) iekšējās kārtības organizāciju *NBS*, abas papildinot ar aizliegumu karavīriem nonākt interešu konfliktā un prettiesiski izmantot savu dienesta stāvokli.

8. PROMOCIJAS DARBA REZULTĀTU APROBĀCIJA

Promocijas darba rezultāti ir prezentēti un apspriesti gan Latvijas gan starptautiskajās zinātniskajās konferencēs.

- 1) *2017. gada 18. maijā* autore uzstājās ar referātu „Dienesta izmeklēšana par karavīra militārās disciplīnas pārkāpumiem: teorija un prakse” XVIII Starptautiskā zinātniski praktiskā konferencē “Komunikācija globālajā ciemā: intereses un ietekmes” Biznesa augstskolā „Turība”.
- 2) *2016. gada 9. decembrī* autore uzstājās ar referātu „Karavīra tiesiskais statuss Zviedrijas Kara artikulos Latvijas teritorijā” V starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā: ekonomiski - politisko un tiesisko attiecību aktuālās problēmas”, ko rīkoja BSA, RSU, DU un *Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach*.
- 3) *2016. gada 31. martā* autore uzstājās ar referātu „Karavīra un tā tiesiskā statusa jēdziens un būtība” XVII Starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Konkurētspējīgi uzņēmumi konkurētspējīgā valstī” Biznesa augstskolā „Turība”.

Autore promocijas darba rezultātus atspoguļojusi arī zinātniskajos rakstos un starptautisko zinātnisko konferenču rakstu krājumos:

- 1) *2017. gadā* raksta „Dienesta izmeklēšana par karavīra militārās disciplīnas pārkāpumiem: teorija un prakse” publikācija XVIII Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences “Komunikācija globālajā ciemā: intereses un ietekmes”, Biznesa augstskolas Turība, rakstu krājumā.
- 2) *2016. gadā* raksta „Karavīra un tā tiesiskā statusa jēdziens un būtība” publikācija XVII Starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Konkurētspējīgi uzņēmumi konkurētspējīgā valstī” BA „Turība” rakstu krājumā.
- 3) *2016. gadā* raksta „Karavīra militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšana” publikācija juridiskajā žurnālā Administratīvā un Kriminālā Justīcija.
- 4) *2016. gadā* raksta ”Karavīra tiesiskais statuss Zviedrijas Kara artikulos Latvijas

teritorijā” publikācija V starptautiskās zinātniskās konferences „Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā: ekonomiski - politisko un tiesisko attiecību aktuālās problēmas”, ko rīkoja BSA, RSU, DU un *Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach* rakstu krājumā.

9. GALVENIE PROMOCIJAS DARBĀ IZMANTOTIE ZINĀTNISKĀS LITERATŪRAS AVOTI

Militāro tiesību teorētiskie aspekti Latvijas juridiskajā zinātnē ir ļoti maz pētīti, bet attiecībā par karavīra disciplinārbildību, jāatzīst, ka tā vispār nav bijusi Latvijas tiesībzinātnieku redzeslokā. Mūsdienās tikai daži autori savos darbos ir ieskicējuši ar karavīra disciplinārbildību saistītās problēmas un kā galvenos, no Latvijas autoriem ir jāmin F.Justs, kurš ir sastādījis Militāro jēdzienu skaidrojošo vārdnīcu⁴⁶, bet savus rakstus ir publicējuši: L.Balode⁴⁷, militāro tiesību pētnieks, jurists Mg.iur. P.Kušners^{48 49 50 51 52}, I. Logina⁵³, V. Lubgāns⁵⁴, J. Melderis⁵⁵ un R. Tiliks⁵⁶. Kā galvenos autore atzīmē arī Latvijā atzītu administratīvo tiesību zinātnieku, piemēram, K.Dišlera⁵⁷, autoru kolektīva: J.Briedes, E.Danovska un A.Kovaļevskas⁵⁸, arī J.Briedes⁵⁹, E.Danovska⁶⁰ un J.Načisčioņa⁶¹ darbus,

⁴⁶ Justs, F.(2008). *Militāro jēdzienu skaidrojošā vārdnīca ar pamatterminu tulkojumu angļu valodā 15300 terminu un vārdkopu*. Rīga: Avots, 1231.lpp.

⁴⁷ Balode, L. (2019. gada 8. janvārī). Disciplināri sodītu pilsoni var pieņemt gan militārajā, gan citā valsts dienestā. Iegūts 03.04.2019. no <https://lvportals.lv/skaidrojumi/301195-disciplinari-soditu-pilsoni-var-pienemtgan-militarajan-gan-cita-valsts-dienesta-2019>

⁴⁸ Kušners, P. (2013). Militārais dienests kā viens no valsts dienesta veidiem politisko un pilsonisko tiesību ierobežojumu izpratnē. *LU 71.konferences Rakstu Krājums*, 288.-293. lpp.

⁴⁹ Kušners, P. (2013). Militārpersonas tiesiskā statusa regulējuma problemātika Latvijā un ārvalstīs. *Juridiskā Zinātne* Nr.4, 101.-110. lpp.

⁵⁰ Kušners, P.(2012). Par kļūdainu Augstākās tiesas Senāta spriedumu militārā dienesta jomā. *Jurista Vārds* nr.39, 23. lpp.

⁵¹ Kušners, P.(2009). Pavēle par karavīra disciplinārsodīšanu, tās apstrīdēšanas kārtība. *Jurista Vārds* nr. 35 (578). Iegūts 15.04.2020. no <https://juristavards.lv/doc/196705-pavele-par-karavira-disciplinarsodisanu-tas-apstridesanas-kartiba/>

⁵² Kušners, P. (2014. gada 10. jūnijs). Vēlreiz par atļaujas pieejai valsts noslēpumam nozīmi. Iegūts 31.03.2019. no <https://www.tvnet.lv/5186075/velreiz-par-atlaujas-pieejai-valsts-noslepumam-nozimi>

⁵³ Logina, I.(2000). Referāts “Likumdošanas iniciatīvas un tiesību reglamentācijas jautājumi bruņotajos spēkos. *Administratīvā Kriminālā Justīcija*”. Nr..3, 40.- 43.lpp.

⁵⁴ Lubgāns, V. (2003). Militāro tiesību jēdziens un tiesību avoti. *Jurista Vārds*. Nr.24 (282), 1.,4.-5. lpp.

⁵⁵ Melderis, J. (2000). Par militāriem reglamentiem un ekspertu nozīmēšanu Nacionālajos Bruņotajos spēkos. *Administratīvā un Kriminālā Justīcija*. Nr.3, 43. - 44.lpp.

⁵⁶ Tiliks, R. (2006). Disciplinārās atbildības jautājumu krustcelēs.*Jurista Vārds*. Nr. 4 (407)., 12. - 19.lpp.

⁵⁷ Dišlers, K.(2002). *Ievads administratīvo tiesību zinātnē*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 274. lpp.

⁵⁸ Briede, J., Danovskis, E., Kovaļevska, A. (2016). *Administratīvās tiesības. Mācību grāmata*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 351.lpp.

⁵⁹ Briede, J. (1998). Latvijas administratīvi procesuālās normas Eiropas Padomes dokumentu kontekstā. Procesuālais taisnīgums: *LU zinātniskie raksti / Prof. U. Krastiņa redakcijā*, 20. - 60. lpp.

⁶⁰ Danovskis, E. (2013). Valsts dienesta jēdziens. *LU 71. konference Rakstu Krājums*, 283.- 287. lpp.

⁶¹ Načisčionis, J. (2018). *Administratīvās tiesības*. Ceturtais izdevums. Rīga: SIA „Biznesa augstskola Turība”, 518.lpp.

ārvalstu administratīvo tiesību zinātnieka F.J.Paines⁶² un militāro tiesību pētnieku, kā, piemēram, G. B.Davis⁶³, D. Kennedy⁶⁴, D.Luban⁶⁵, J.A.Lynn⁶⁶, G.Nolte⁶⁷, P.Rowe⁶⁸, P.Olsthoorn⁶⁹ un autoru kolektīva: M.F.Brandebo, J.Österberg, A.K.Berglund⁷⁰ darbus, arī tiesību pētnieku, piemēram, I.Baricina, I.Bošno⁷¹, V.Nersesjanca⁷², J.Ivļeva⁷³ un N.Rozina⁷⁴ atziņas, kā arī šī Promocijas darba autores publikācijas⁷⁵.

Promocijas darbā analizētie jautājumi juridiskajā literatūrā vai pētījumos vienkopus līdz šim Latvijā nav apkopoti, bet tā izstrādes gaitā autores iegūtās atziņas, izstrādātās definīcijas, izdarītie secinājumi un ierosinātie priekšlikumi palīdzēs paplašināt Nacionālo bruņoto spēku karavīra tiesību tvērumu disciplināratbildības kontekstā Latvijā un pilnveidos karavīra disciplināratbildības tiesisko regulējumu.

Kopumā Promocijas darbā no zinātniskās literatūras avotiem izmantoti 179 dažādu Latvijas un ārvalstu autoru darbi, 37 Latvijas Republikas tiesību akti, 4 ārvalstu - Vācijas, Beļģijas, Nīderlandes un Itālijas aktuālie tiesību normu aspekti, kurus autore uzskata par nozīmīgiem Promocijas darba kontekstā un kas ļaus ieteikt labāko risinājumu esošo karavīra disciplināratbildību regulējošo tiesību normu pilnveidošanā, 4 ES tiesību akti, 6 starptautiskie līgumi, 29 tiesu un judikatūras spriedumi, 48 NBS disciplinārās prakses materiāli.

---

⁶² Paine, F.J. (2003). Eiropas administratīvo tiesību ietekme uz dalībvalstu administratīvajām tiesībām. *Likums un Tiesības*. 5.sējums. Nr.4 (44), 114.lpp.; Paine, F. J. (2002). *Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas Administratīvā procesa likums*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 84.lpp.

⁶³ Davis, G. B. (1915). *A treatise on the military law of the United States together with the practice and procedure of courts-martial and other military tribunals* (3rd ed.). New York: J. Wiley & Sons., p.1.

⁶⁴ Kennedy, D. (2009). *Of War and Law*. Princeton: Princeton University Press, p. 191.

⁶⁵ Luban, D. (2013). Military necessity and the cultures of military law armed forces. *Leiden Journal of International Law*, pp. 315.-349. DOI:10.1017/S092215651300006X

⁶⁶ Lynn, J. A. (1989). Toward an Army of Honor: The Moral Evolution of the French Army, 1789-1815. *French Historical Studies*, 16(1), p. 166.

⁶⁷ Nolte, G. (2003). *European military Law System*. Berlin: De Gruyter Recht, p.302.

⁶⁸ Rowe, P. (2006). *The Impact of Human Rights Law on Armed Forces*. Cambridge University Press, p. 259.

⁶⁹ Olsthoorn, P. (2005). Honor as a Motive for Making Sacrifices. *Journal of Military Ethics*, 4(3), p. 190.

⁷⁰ Brandebo, M. F., Österberg, J., Berglund, A. K. (2019). The Impact of Constructive and Destructive Leadership on Soldier's Job Satisfaction. *Psychological Reports*, 122(3), pp.1068. -1069. DOI:10.1177/0033294118771542

⁷¹ Барциц, И.Н, Бошно, С.В. (2007). *Источники служебного права*. Москва: РАГС, С.53.

⁷² Нерсесянц, В.С.(2001). *Теория права и государства*. Москва.: Издательство НОРМА, С.253.-256

⁷³ Ивлев, Ю. В. (2000). *Логика для юристов*. Учебник для вузов. Москва: Дело, 2000, С.182.- 183.

⁷⁴ Розин, Н.И.(1910). *Оглавление книги: Об оскорблении чести: Уголовно-юридическое исследование Общая часть. Опозорение 2-е изд.*, Томск: Т-во "Печатня С. П. Яковлева", С.21.

⁷⁵ Golta, I. (2016). Karavīra un tā tiesiskā statusa jēdziens un būtība. Biznesa augstskolas Turība rakstu krājums. XVII Starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Konkurētspējīgi uzņēmumi konkurētspējīgā valstī”, 71. - 80. lpp.; Golta, I. (2016). Karavīra un tā tiesiskā statusa jēdziens un būtība. Biznesa augstskolas Turība rakstu krājums. XVII Starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Konkurētspējīgi uzņēmumi konkurētspējīgā valstī”, 71. - 80. lpp.; Golta, I. (2016). Karavīra tiesiskais statuss Zviedrijas Kara artikulos Latvijas teritorijā. V starptautiskās zinātniskās konferences „Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā: ekonomiski - politisko un tiesisko attiecību aktuālās problēmas” rakstu krājumā, 372.-376. lpp.; Golta, I. (2017). Dienesta izmeklēšana par karavīra militārās disciplīnas pārkāpumiem: teorija un prakse” publikācija. XVIII Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences “Komunikācija globālajā ciemā: intereses un ietekmes”, 18.05.2017. Rīga: Biznesa augstskola Turība, rakstu krājumā, 76. - 87. lpp.

10. SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

1.Secinājums: Militārā dienesta likumā nav sniegta izsmeļoša „karavīra” definīcija, bet „militāro tiesību” definīcija tiesiskajā regulējumā nav iekļauta vispār. Šo jēdzienu skaidrojums nav sniegts arī juridisko terminu vārdnīcā.

Priekšlikums: „Militārā dienesta likuma” 2. panta piekto punktu grozīt, legāļdefinīcijas vietā iekļaujot izsmeļošu „karavīra” definīciju un izsakot sekojošā redakcijā:

„2. pants.

5) Karavīrs ir Latvijas Republikas pilsonis, kurš, kā valsts dienesta amatpersona, pilda aktīvo dienestu, kuram ir piešķirta militārā dienesta pakāpe un kurš kvalificējas speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam saņemšanas prasībām, kurš dienējot atrodas pakļautības attiecībās un kuram ir uzlikti īpaši pienākumi, paaugstināta juridiskā atbildība, bet tiesības – ierobežotas.”

Priekšlikums: Militārā dienesta likuma 2. panta pirmo daļu papildināt ar 1¹ daļu, tajā iekļaujot „militāro tiesību” definīciju, izsakot sekojošā redakcijā:

„2. pants.

1¹) Militārās tiesības ir valsts noteikto speciālo tiesību normu kopums administratīvo tiesību nozarē, kas nosaka pienākumus dažādām bruņotajos spēkos dienējošām personām, kā arī tiesības ko šīs personas var izmantot, tās, definē militārās disciplīnas pārkāpumus un cenšas novērst to izdarīšanu, noteicot atbilstošus sodus.”

2.Secinājums: Esošajā tiesiskajā regulējumā nav ietverts karavīra padomdevēja institūts, un nav iekļauta norma par karavīra tiesībām realizēt aizstāvību ar pārstāvja starpniecību visa disciplinārā procesa laikā, kas karavīram liedz pilnvērtīgu iespēju sevi aizstāvēt.

Priekšlikums ir nepieciešams 2010. gada 5. janvāra AM Reglamenta Nr.1REGL „Audita un inspekcijas departamenta nolikumā” papildināt 25.14. punktu ar papildpunktu, izsakot to sekojošā redakcijā:

„25. Ģenerālinspekcijas uzdevumi: 25.14. [...] 25.14.1. piedalīties visā disciplinārā procesa laikā, kā padomdevējam, kas realizē karavīra aizstāvību kā pārstāvis”.

3.Secinājums: Karavīra komandieris (priekšnieks) ir amatpersona, kurš ar pavēli par dienesta izmeklēšanas uzsākšanu pret karavīru ir tiesīgs ierosināt disciplinārlietu, bet, karavīrs nevar pilnvērtīgi realizēt tiesības uz aizstāvību.

Priekšlikums: Komandierim (priekšniekam) būtu uzliekams papildu pienākums, ierosinot disciplinārlietu pieaicināt „padomdevēju” karavīra aizstāvības īstenošanai visā disciplinārajā procesa laikā kā pārstāvim, izdarot grozījumus Militārās disciplināratbildības likuma 18. panta ”Militārās disciplīnas pārkāpumu izskatīšana” otrās daļas normās, papildinot to ar papildteikumu un izsakot šādā redakcijā:

„(2) Militārās disciplīnas pārkāpuma izskatīšanu komandieris (priekšnieks) uzsāk nekavējoties vai ne vēlāk kā piecu darbdienu laikā, kopš viņam kļuvis zināms par iespējamo militārās disciplīnas pārkāpumu. Izskatot militārās disciplīnas pārkāpumus, var veikt dienesta izmeklēšanu šajā likumā noteiktajā kārtībā. **Dienesta izmeklēšanas ierosināšanas gadījumā komandierim (priekšniekam) ir pienākums pieaicināt padomdevēju, kas realizē karavīra aizstāvību visā disciplinārā procesa laikā, kā pārstāvis”.**

4.Secinājums: Karavīrs arī pēc Militārās disciplināratbildības likuma stāšanās spēkā joprojām ir juridiski neaizsargāts visā dienesta izmeklēšanas procesa laikā, jo viņa rīcībā nav tiesisku instrumentu, kā pilnībā novērst tā iznākumā ieinteresētu personu iekļaušanu dienesta izmeklēšanas komisijā, tādā veidā aizsargājot savas tiesības, ņemot vērā, ka karavīram bez ierunām ir jāpilda komandiera (priekšnieka) likumīgās pavēles.

Priekšlikums: izdarīt grozījumus divās tiesību normās – „Militārā dienesta likumā” un „Militārā dienesta iekārtas reglamentā”, abas papildinot ar aizliegumu karavīriem nonākt interešu konfliktā un prettiesiski izmantot savu dienesta stāvokli:

„Militārā dienesta likuma” 15. panta (aizliegumi karavīram) pirmo daļu, papildināt ar 5.punktu un izteikt sekojošā redakcijā: **”5. Pildīt ar amatu saistītas darbības prettiesiski, izmantojot savu dienesta stāvokli vai nonākot interešu konfliktā.”**

„Militārā dienesta iekārtas reglamenta” 3.1.sadaļu ”Vispārīgie karavīru pienākumi” papildināt ar 29.punktu un izteikt to sekojošā redakcijā: **”29. Karavīram aizliegts pildīt ar amatu saistītas darbības prettiesiski, izmantojot savu dienesta stāvokli vai nonākot interešu konfliktā.”**

11.AIZSTĀVĒŠANAI IZVIRZĪTĀS TĒZES

1. Tēze: „Militārā dienesta likumā” nav sniegta izsmeļoša „karavīra” definīcija, tāpēc šajā normā „karavīra” legāldefinīcijas vietā ir jāiekļauj mūsdienām atbilstoša definīcija, nosakot, ka karavīrs ir Latvijas Republikas pilsonis, kurš, kā valsts dienesta amatpersona, pilda aktīvo dienestu, kuram ir piešķirta militārā dienesta pakāpe un kurš kvalificējas speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam saņemšanas prasībām, kurš dienējot atrodas pakļautības attiecībās un kuram ir uzlikti īpaši pienākumi, paaugstināta juridiskā atbildība, bet tiesības – ierobežotas.

2.Tēze: „Militāro tiesību” definīcija nav iekļauta ne Latvijas tiesiskajā regulējumā, ne juridisko terminu vārdnīcā, tāpēc Militārā dienesta likuma normas ir papildināmas, nosakot, ka militārās tiesības ir valsts noteikto speciālo tiesību normu kopums administratīvo tiesību nozarē, kas nosaka pienākumus dažādām bruņotajos spēkos dienējošām personām, kā arī tiesības, ko šīs personas var izmantot, tās, definē militārās disciplīnas pārkāpumus un cenšas novērst to izdarīšanu, noteicot atbilstošus sodus.

3.Tēze: Lai uzlabotu esošo tiesisko regulējumu, kurā nav ietverts karavīra padomdevēja institūts un nav iekļauta norma par karavīra tiesībām realizēt aizstāvību ar pārstāvja starpniecību visa disciplinārā procesa laikā, kas karavīram liedz pilnvērtīgu iespēju sevi aizstāvēt, ir nepieciešams papildināt Aizsardzības ministrijas Audita un inspekcijas departamenta Ģenerālinspekcijas uzdevumus, ņemot vērā, ka karavīra tiesību aizstāvību kā karavīra padomdevējs visa disciplinārā procesa ietvaros bez maksas varētu realizēt kāda no AM Audita un inspekcijas departamenta Ģenerālinspekcijas amatpersonām.

4.Tēze: Karavīra komandieris (priekšnieks) ir amatpersona, kurš ar pavēli par dienesta izmeklēšanas uzsākšanu pret karavīru ir tiesīgs ierosināt disciplinārlietu, bet, lai karavīrs varētu pilnvērtīgi realizēt tiesības uz aizstāvību, komandierim (priekšniekam) būtu uzliekams papildu pienākums, ierosinot disciplinārlietu pieaicinot „padomdevēju” karavīra aizstāvības īstenošanai, visā disciplinārā procesa laikā, kā pārstāvim, ietverot to Militārās disciplinārbildības likuma normās.

5.Tēze: Karavīrs arī pēc Militārās disciplinārbildības likuma stāšanās spēkā joprojām ir juridiski neaizsargāts visā dienesta izmeklēšanas procesa laikā, jo viņa rīcībā nav tiesisku instrumentu, kā pilnībā novērst tā iznākumā ieinteresētu personu iekļaušanu dienesta izmeklēšanas komisijā, tādā veidā aizsargājot savas tiesības, ņemot vērā, ka karavīram bez ierunām ir jāpilda komandiera (priekšnieka) likumīgās pavēles tāpēc, „Militārā dienesta likuma” un „Militārā dienesta iekārtas reglamenta” normas jāpapildina ar aizliegumu karavīriem nonākt interešu konfliktā un prettiesiski izmantot savu dienesta stāvokli.

PATEICĪBAS

Es pateicos savam darba vadītājam profesoram Dr.iur. Jānim Načisčionim par neizsmeļamo pacietību un atbalstu! Jūs man devāt iedvesmu un ticību sev pirms darba uzsākšanas un rakstīšanas laikā! Paldies!

Es pateicos savai mīļajai ģimenei – meitām Sārai Martai un Laurai, dēlam Madaram un vīram Edgaram par bezgalīgo mīlestību un nesavtīgo palīdzību! Jūs man devāt spēku un izturību darbu pabeigt! Paldies!